

Nr 19.

Av herr **Hallagård m. fl.**, *angående vidtagande av åtgärder för att säkerställa jordbrukets behov av arbetskraft.*

De vid det senaste årsskiftet offentliggjorda folkmängdsuppgifterna visa, att den s. k. flykten från landsbygden fortsätter. Tätorternas folkmängd ökar och landsbygdens minskar. Det är i första hand bondeungdomen som överger jordbruket och söker sig till andra yrken. Flykten från landsbygden är numera inte bara ett slagord, vilket många vill göra gällande, utan en ur landsbygdens och hela samhällets synpunkt ödesdiger realitet. Landsbygden är på många ställen i utdöende. De i regel bäst utrustade och mest arbetsföra bland bondeungdomen överge jordbruket och söka sig till tätorternas i regel lättare och bättre lönande yrken. Vid bondejordbruket, som ju är dominerande i vårt land, är det nu i stor utsträckning åldringar och barn som få sköta jorden.

En överflyttning av folk från jordbruket till andra näringar har otvivelaktigt varit både nyttig och nödvändig. Men detta gäller till en viss gräns. Folkmängden på landsbygden kan inte uttunnas hur mycket som helst, om landsbygden överhuvud taget skall kunna bestå. Utkomst-möjligheterna ökas inte om folket minskar utan tvärtom, och ju fler som fly från landsbygden, desto ödsligare och strävsammare blir livet för dem som äro kvar. Flykten från landsbygden blir på så sätt orsak till en ständigt ökad flykt.

Utflyttningen till tätorterna har medfört, att det f. n. råder en oerhörd brist på arbetskraft, särskilt vid bondejordbruket. Förhållandena äro på många håll olidliga. Att jordbruksproduktionen under de senaste åren till ovärderligt gagn för hela vårt folk kunnat upprätthållas har berott på att bondebefolkningen tagit på sig en onaturligt stor arbetsbörda; särskilt gäller detta under tiderna för sådd och skörd. Reglerad arbetstid, semester o. d., som många anse vara outhärliga och självklara medborgerliga rättigheter, äro för stora delar av bondebefolkningen okända begrepp. Detta kan emellertid inte fortgå i längden. Framstående läkare, som varit i tillfälle att studera landsbygdsbefolkningen och dess arbetsförhållanden, ha förklarat, att det nuvarande tillståndet utgör en allvarlig fara för folkhälsan, särskilt när det gäller kvinnorna.

Att lösa bondejordbrukets arbetskraftsproblem är säkert ingen lätt sak, men problemet måste på något sätt lösas. På lång sikt finns det enligt vår mening ingen annan möjlighet än att på landsbygden söka åstadkomma en ekonomisk, social och kulturell standard, som är jäm-

förlig med den som finns i tätorterna. Vår avsikt är emellertid inte att här gå in på problemet i hela dess vidd, enär jordbrukets problem är föremål för utredning i den s. k. 27-mannakommittén, och förslag väntas inom den närmaste tiden. Vi vilja endast föreslå åtgärder som i någon mån kunna vara ägnade att avhjälpa bristen på arbetskraft vid jordbruket särskilt under tiden för sådd och skörd.

Under kristiden har det vidtagits åtgärder för att trygga behovet av arbetskraft vid jordbruket. Sålunda ha värnpliktiga som velat åtaga sig arbete vid jordbruket erhållit permission härför; genom arbetsförmedlingstvång vid byggnadsindustrien och torvindustrien har man sökt hindra jordbruksarbetare att övergå till dessa yrken, arbetsförmedlingarna ha lämnat resebidrag till arbetare, som sökt sig till jordbruket, arbetsläger ha upprättats för skolungdomar, som under sommarlovet velat arbeta i jordbruket, propaganda har bedrivits för att få arbetskraft dit, flyktingar ha hänvisats till jordbruksarbete m. m.

Dessa åtgärder ha ingalunda varit till fyllest, men de ha onekligen betytt åtskilligt, och därför borde det enligt vår mening finnas anledning att fortsätta på den inslagna vägen och utvidga dessa åtgärder i den mån så är lämpligt och möjligt. En del av de nämnda åtgärderna står icke längre till buds. Tvångsåtgärder kunna ju ej komma i fråga under normala tider, varför enda utvägen är att gå fram på frivillighetens väg. En hel del torde kunna åstadkommas genom propaganda. I enlighet med vad planeringskommissionen föreslagit i avsikt att underlätta arbetskraftens rörlighet bör frågan om flyttningsbidrag till arbetssökande till jordbruket ägnas särskild uppmärksamhet. Möjligheter böra beredas de arbetssökande att erhålla ersättning av allmänna medel för de extra kostnader för resor och flyttning, som kunna förmedlas av antagande av arbete på annan ort. Man kan även tänka sig att ortstillägg skulle utgå till sådana försörjningspliktiga arbetssökande, vilka antaga säsongarbete på sådant avstånd från hemorten, att de icke kunna utnyttja familjebostaden. Genom underhandlingar med arbetar- och arbetsgivarorganisationer skulle det kanske bli möjlighet att få industrier, som äro belägna i jordbruksdistrikten, att inställa driften under den brådaste skördetiden, så att arbetarna där kunna delta i skördearbetet. Det skulle också vara värdefullt, om arbetet inom vägväsendet nedlades eller inskränktes under de för jordbruket mest brådada tiderna, varigenom åtskillig arbetskraft skulle lösgöras för tillfälligt arbete inom detta. Arbetslägren för ungdomar från städer och samhällen böra också kunna fortsätta, även sedan kristiden är över. Dessa ungdomar ha i regel visat god arbetsvilja och uträttat ett efter sin förmåga gott arbete. Resebidrag bör kunna beviljas även åt sådana ungdomar, som under någon längre tid vilja ägna sig åt jordbruksarbete.

I årets statsverksproposition har begärts ett anslag av 22 miljoner kr.

för åtgärder för arbetsmarknadens reglering. För de kostnader, som föranledas av de ovan föreslagna åtgärderna, torde medel kunna anvisas från detta anslag. Något särskilt anslag för ändamålet bör således icke vara behövt.

Med anledning av vad som sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära, att lämpliga åtgärder vidtagas för att säkerställa jordbrukets behov av arbetskraft och att dessa åtgärder avvägas så, att de här ovan framhållna synpunkterna måtte bli beaktade.

Stockholm den 16 januari 1946.

Gustav Hallagård.

Joh. Friggeråker.

Ivar Persson.

Gust. Etofsson
i Vä.

B. A. Nilsson.
